

TERAPIA WAD WYMOWY ORAZ ĆWICZENIA WSPOMAGAJĄCE ARTYKULACJĘ

Terapia logopedyczna obejmuje:

- usuwanie zaburzeń mowy,
- przywracanie mowy w przypadku jej utraty,
- nauczanie mowy, która się nie wykształciła,
- wyrównywanie opóźnień rozwoju mowy,
- wypracowanie odpowiedniego poziomu sprawności językowej,
- likwidację przyczyn i skutków zaburzeń mowy do których zalicza się zarówno psychologiczne, jak i pedagogiczne konsekwencje zaburzeń mowy.

METODY TERAPII LOGOPEDYCZNEJ

- pokaz i wyjaśnianie ułożenia narządów artykulacyjnych,
- metoda uczulania miejsc artykulacji,
- metoda mechanicznego układania narządów artykulacyjnych np. przy pomocy szpatułki,
- metoda odczytywania mowy z ruchów ust,
- metoda wykorzystania nieartykułowanych dźwięków dotworzenia nowych głosek np. dmuchanie, dmuchanie, wibracje warg,
- kontrola wzrokowa, dotykowa i czucia skórniego.

Ćwiczenia oddechowe mają na celu pogłębienie oddechu, rozruszanie przepony i wydłużenie fazy wydechowej.

Przykłady:

- wdech przez nos, wydech ustami;
- unoszenie rąk w górę podczas wdechu, spokojne opuszczanie rąk przy wydechu;
- wdech i zdmuchiwanie płomienia świeczki (powoli, szybko) na wydechu;
- wdech wymawiając „s” z jednakową głośnością;
- dmuchanie na skrawki papieru, waciki, piłeczki;
- nadmuchiwanie balonów;
- gra na organkach, trąbce, gwizdku;
- puszczanie baniek mydlanych;
- naśladowanie głosów zwierząt z przeciąganiem dźwięku np. muuu, beee, kukurykuuu lub kilkakrotne powtarzanie np. ko – ko – ko, kwa – kwa – kwa itd.;

Przykłady ćwiczeń usprawniających wargi i język dla poszczególnych zaburzeń głosek:

1. Szereg szumiący (sz, ż, cz, dż):

- wysuwanie języka i cofanie go;
- „spacer języka” – język raz na dole, raz u góry;
- unoszenie języka do górnych zębów, cofanie go;
- „liczenie” językiem zębów (górnych i dolnych);
- kierowanie języka do kąćków warg;
- składanie języka „na pół”;

- robienie z języka „wanienki”;
- oblizywanie językiem warg;
- wysuwanie warg do przodu;
- cmokanie, tworzenie „ryjka”;
- uśmiech – rozchylanie warg;
- malowanie warg pomadką i pozostawianie na kartce papieru „całusów”.

Przy wymawianiu głosek szumiących (sz, ż, cz, dż) język znajduje się za górnymi zębami, za wałkiem dziąsłowym, a jego boki dotykają górnych zębów. Zęby są zwarte, zaś wargi lekko wysunięte do przodu.

2. Szereg syczący (s, z, c, dz):

- wysuwanie języka do przodu i cofanie go;
- na przemian: język szeroki i wąski;
- ułożenie języka za dolnymi zębami i cofanie go;
- rozchylanie warg – uśmiech;
- złożenie języka na pół (rulonik).

Przy wymawianiu głosek szeregu syczącego (s, z, c, dz) język znajduje się za dolnymi zębami. Zęby są zbliżone, a wargi rozchylone (uśmiech), spłaszczone przylegają do zębów, które są widoczne.

3. Szereg ciszący (ś, ź, ć, dź):

- próby wymowy cichutko „i”, a potem „chi”;
- cofanie języka nie unosząc go do góry;
- robienie z języka „kocięgo grzbietu” – (czubek języka na dole, a środek jak najwyżej);
- kłaskanie środkiem języka;
- ssanie cukierka.

Przy wymawianiu głosek szeregu ciszącego (ś, ź, ć, dź) środek języka unosi się do góry, do przedniej części podniebienia twardego. Zęby są zbliżone do siebie, a wargi lekko zaokrąglone.

4. Reranie (głoska r):

- wysuwanie wąskiego języka i cofanie go;
- wysuwanie szerokiego języka i cofanie go;
- kładzenie szerokiego języka na górnych zębach i górnej wardze;
- „zagładanie” językiem do gardła – cofanie go wzdłuż podniebienia;
- mlaskanie;
- kłaskanie językiem;
- „czesanie języka” – wsuwanie go między lekko rozwarte zęby i wysuwanie.

Przy wymawianiu głoski r czubek języka drga – wibruje uderzając o wałek dziąsłowy za górnymi zębami. Boki języka dotykają wewnętrznych powierzchni górnych zębów i dziąseł.

Ćwiczenia przygotowawcze rozpoczynamy od szybkiego wymawiania głosek tttt, dddd, ttdtd, tdntdntdn, tedutedu, tede, tede, tede. Język musi być rozluźniony. Ćwiczenia prowadzimy przy otwartych ustach, gdyż wtedy zmuszamy język do wykonywania ruchów potrzebnych przy td. Przy zębach zwartych język pracuje minimalnie.

5. Mowa bezdźwięczna:

- parskanie wargami (brr),
- nadymanie policzków,
- gra na harmonijce ustnej,
- mruczenie melodii,
- długie wymawianie mmmmmmmmm

Przy wymowie bezdźwięcznej nie trzeba ustawiać narządów artykulacyjnych, gdyż głoski dźwięczne (z wyjątkiem m, n, r, l) mają swoje odpowiedniki dźwięczne: b – p, d – t, w – f itd. Artykulacja tych par jest identyczna, a różnica polega na dźwięczności (drganii wiązadeł głosowych, napięciu warg i policzków). Bardzo ważne są tu ćwiczenia słuchowe w różnicowaniu głosek: dźwięcznych i bezdźwięcznych. Zaleca się lekkie pochylenie głowy ze ściągnięciem podbródka, co sprzyja zwarciu wiązadeł głosowych. Ćwiczenia rozpoczynamy od udźwięczniania głosek między samogłoskami np. aba, abo, abu, aby.

6. Kappacyzm, gammacyzm:

- opieranie języka o dolne zęby;
- unoszenie środka języka do podniebienia twardego i miękkiego;
- podwijanie języka;
- ssanie cukierka (środkiem języka);
- szerokie otwieranie i zamykanie ust.

7. Jąkanie – leczenie jąkania (niezależnie od stopnia nasilenia objawów) należy wyłącznie do specjalistów. W przedszkolu najlepiej nie zwracać uwagi na jąkanie, a gdy dziecko znajdzie się już pod opieką specjalisty, stosować się do jego wskazówek. Nie należy też wyłączać tych dzieci z grupy, gdy prowadzimy ćwiczenia ogólnousprawniające.

Literatura:

1. *Elżbieta Chmielewska* – Logopedia. Poradnik dla nauczycieli i rodziców. Zabawy logopedyczne i nie tylko. Kielce 1997 r.
2. *Red. T. Gałkowski i G. Jastrzębowska* – Logopedia. Pytania i odpowiedzi. Opole 1999 r.
3. *Maria Wrzesińska* – Chcę poprawnie wymawiać – ćwiczenia logopedyczne. Poznań 1999 r.
4. *G. Demelowa* – Elementy logopedii. Warszawa 1979 r.